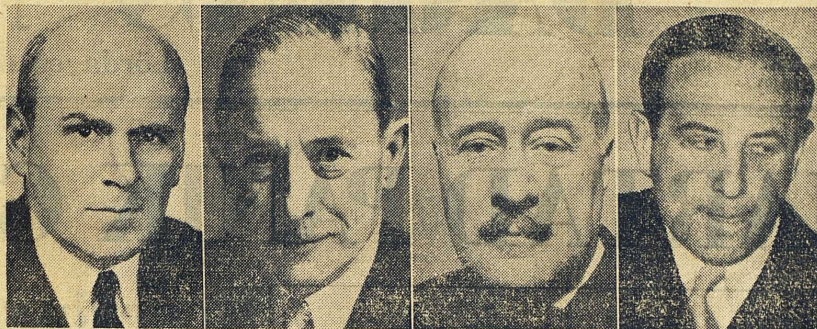

29/7

VÄSTTYSKLANDS PROBLEM

McCLOY

Amerikansk
överkommisarie

KIRKPATRICK

Brittisk
överkommisarie

FRANCOIS-PONCET

Fransk
överkommisarie

BLANKENHORN

Jämte Adenauer tysk
representant vid
överkommisariernas
möten

Ockupanter och ockuperade

Den femåriga ockupationsperioden kännetecknas inte blott av att de tre ockupationsmakterna steg för steg tillerkänt tyskarna ökad självstyrelse. Utvecklingen har också medfört en stadig förbättring av förhållandet mellan ockuperade och ockupanter — det är numera, vad de högsta myndigheterna angår, snarare fråga om ett förtroudfullt samarbete än om diktat och direktiv. Delvis beror detta på att tiden läkt såren och mildrat motsätningarna, man har lärt sig att i den andra parten se människor, inte representanter för en fiendlig och förtäppad nation. Delvis beror det på att hotet från öster drivit folken i väster samman; hatet mot och fruktan för en tredje har som vanligt varit en förutsättning för sympati mellan nationerna. Ockupationsstrupperna är, det glömmes få tyskar, beskyddare av det relativt fria Västtyskland mot ett nytt och främmande tyranni; detta Tyskland är, det vet engelsmän, amerikaner och fransmän, en utmärkt som folken i väster inte kan uppges utan att finna erövrare utan förbarmande framför sina egna portar.

Ockupationsstatuten av den 10 april 1949 bygger i själva verket på ett redan etablerat samförstånd. Bestämmelserna är vaga och kunde i och för sig ge ockupationsmyndigheterna möjlighet till snart sagt vilka ingripanden som helst. Man förbehåller sig rätt att handla inom en rad områden som mera direkt berör ockupationen: utrikespolitik och utrikeshandel,

avrustning, kontroll av Ruhr-området, demontering, mottagande av flyktingar; det bör betonas att ockupationsmyndigheterna ytterst är ansvariga för den nuvarande flyktingspolitiken, även om tillämpningen helt är anförtrödd åt tyskar. I nu nämnda frågor kan emellertid även tyskarna besluta inom den av de allierades beslut uppdagna ramen. Man förbehåller sig vidare rätt att helt eller delvis överta makten, om så skulle visa sig nödvändigt av säkerhetsskäl, på grund av internationella förpliktelser eller för att skydda det demokratiska statskicket. Ockupationsmakterna kan inlägga veto mot av de tyska myndigheterna beslutade lagar och överenskomelser, bland annat då dessa innebär ett starkt hot mot ockupationens grundläggande syften. Statuten slutar med förklaringen att en omprövning av dess bestämmelser skall ske senast efter 18 månader "i syfte att utvidga de tyska myndigheternas befogenhet".

I praktiken är samarbetet på det högsta planet nära nog friktionsfritt. De tre allierade överkommisarierna och den tyske förbundskanslern möts jämte några rådgivare tre gånger i månaden, och i denna krets på ett tiotal personer är en öppen diskussion naturlig. Vetoätten i lagfrågor har ersatts av föreställningar om ändring, men har även i denna form utnyttjats blott vid ett par tillfällen. De tvistefrågor som uppkommer, särskilt genom konflikter på ett lägre förvaltningsplan, kan i regel lösas i samförståndets tecken.

Detta innebär naturligtvis inte att spänning och strider saknas. Själva det personliga förhållandet mellan besättningsmyndigheter och tyskar är det svårt att bedöma utan långt mera ingående studier. Tendenser till bojkott och demonstrativ ovänlighet från tyskarnas sida saknas inte, men de är enligt alla utsagor sällsynta och föga framträdande; endast någon enstaka gång har jag hört klagomål över aggressivitet och oförskämdhet från ockupanternas sida. Amerikanernas popularitet är påtaglig och helt naturlig; de har i mindre grad än engelsmän och fransmän direkta person- och affärsintressen att bevaka, de har satsat Marshallpengarna, de amerikanska soldaterna är väl betalda, frikostiga och muntert kamratliga. "Amerikanerna är ju de enda européerna", det är betecknande ord av en politisk ledare. Men numera lär intet av ockupationsfolken kunna betecknas som impopulärt; fransmännen har varit minst förstående för tyskarnas politiska anspråk, men deras kulturpropaganda och mera korrekta än gemyttliga uppträdande uppskattas. Hela stämningen präglas av insikten att ockupationsstrupperna på en gång är försvarstrupper, att det är engelsmän, amerikaner och fransmän som håller "vakt vid Rhen".

Från politisk synpunkt föreligger en motsättning i förhållandet till ockupationsmakterna och Väster om huvud mellan regeringspartierna å ena sidan, oppositionen å den andra. Bortser man från småpartier och extremister är det en mot-

sättning mellan de kristliga demokraterna och socialdemokraterna, mellan Adenauer och Schumacher. Senast framträdde brytningen vid behandlingen av frågan om Västtysklands inträde i Europarådet. Regeringen sköter förhandlingarna med de allierade och genomdriver eftergifter; den nationella oppositionen företräds av socialdemokratin, som anklagar de styrande för svaghet och underkastelse, men därmed också ger resonans åt regeringskraven och på detta sätt stöder dem. Socialdemokraternas uppträdande, inte minst i frågan om Europarådet, har förväntat många, och det står utom tvivel att partiets avvisande hållning främst berodde på Schumacher, som mot en stark minoritet — vida starkare än omröstningen på partikongressen gav vid handen — lyckades föra avslagslinjen till seger inom sitt parti. Sannolikt är också att temperament och taktik, som hos den socialdemokratiska ledaren förenas, i detta fall påverkade det politiska omdömet.

Men det är lätt att hos både Adenauer och Schumacher spåra någorlunda klara och rimliga generella attityder till samarbetet med Västern. Adenauer vill steg för steg föra Tyskland fram till likaberättigande och såg i inträdet i Europarådet ett av dessa steg. Schumacher har samma mål, men vill hålla på Tysklands medgivanden som trumfkort att spelas ut så effektivt som möjligt; Tyskland skall för organiserad samverkan med Västern kräva fred, likaberättigande, principiellt erkännande av den tyska enheten och avskaffande av särställningen för Saarområdet. Det finns — däri torde Schumacher ha haft rätt i sitt stora anförande den 13 juni — ingen anledning att beteckna socialdemokratin som mindre "europeiskt" intresserad än regeringspartiet. Snarare är det fråga om en skillnad i taktik, som ter sig naturligt då de agerande är regering och opposition. Det är lika begripligt att Schumacher i Adenauers handlande spårar eftergivenhet och klenmod som att Adenauer ser sin motståndare som fantast och illusionist. De samarbetar inte, det kan ingen beskylla dem för, men de bildar inte desto mindre ett

nästan idealiskt par ur synpunkten av Västtysklands självhävvelse.

*

Till de stridsfrågor som under den senaste tiden varit uppe i debatten hör ockupationskostnaderna, som för närvarande beräknas till mellan 20 och 25 procent av förbundsrepublikens budget på aderton miljarder mark. En tysk politiker — för övrigt ytterst vänligt stämd mot de allierade — framhåller för mig hur höga dessa kostnader är, även om de allierade arméerna betraktas som Västtysklands försvarare; i mitten av 1920-talet kostade hela den tyska armén blott 400—500 miljoner mark. En annan tysk politiker gör en jämförelse med Marshallplanen och kommer till resultatet att man fått mindre i Marshallpengar än man givit ut för ockupationen. En framstående representant för de allierade har en annan syn. I alla händelser uppvägs ockupationskostnaderna till större delen av den amerikanska hjälpen, som på mindre än fem år haft ett värde av bortåt femton miljarder mark. Men det är fel att i ockupationsutgifterna se en totalförlust för den tyska ekonomin; det mesta stannar inom landet och innebär dessutom skapande av värden — främst byggnader — som i framtiden står till Tysklands förfogande. Man skall också, fortsätter min talesman, jämföra tysk och amerikansk ekonomi: USA:s budget går på 42 miljarder dollar; av den summan går 5 miljarder till skuldräntor och 14 miljarder till försvaret — poster som skänks i den tyska budgeten. Men hen slutar med att erkänna att ockupationskostnaderna kan och bör nedbringas och att de allierade är ense härom.

Med kritiken av dessa utgifter förknippas ett klagomål som kanske starkast framföres inom den brittiska zonen. De särskilda lokaler, sport- och förlusteställen som står till de allierades disposition är alltför stora och flotta; ockupationstjänstemännen är alltför ofta vräkiga underhuggare, som leker gentlemän bland infödingar. Att det stundom lieger berättigande i denna kritik kan jag av personlig erfarenhet betyga. Till mina äckliga minnen från Tysklandsresan hör en middagsbjudning, ordnad av en mycket hygglig, men klart sahib-betonad engelsk officer; i en restaurang som kunde ha rymt hundratals personer var vårt lilla sällskap det enda, ödmjukt betjänat av tre bartenders, fem vaktmästare och en orkester på åtta man. Liknande fall hör man överallt relateras. Kostnaderna för denna speciella form av slöseri är antagligen inte stora, men systemet retar på samma sätt som Marie Antoinettes bakelser.

Den största tvistefrågan på det mera lokala planet är fortfarande demonteringen, även om den i huvudsak kan anses avslutad. I många fall har militära anläggningar och vapenfabriker förstörts, trots att de uppenbarligen med lätthet kunnat omläggas för civila ändamål. Även främlingen känner bitterhet då han i Kiel på samma gång ser arbetare samselsatta med att rensa ruiner, förstöra varvsanläggningar och bygga upp nya fabriker. Ofta misstänks — och stundom säkert med skäl — att totalt förlegade militära föreställningar och — än värre — affärsintressen inom de besättande staterna driver fram en helt omotiverad demontering. Då denna fråga slutgiltigt avvecklats bortfaller det stora hindret för ett gott förhållande mellan ockupanter och ockuperade — så gott som denna abnorma situation medger.

HERBERT TINGSTEN

(Föregående artiklar i serien var iförda 16, 19, 21 och 23 juli.)